

EEN GORILLA-SCHEDDEL.

N IET zoo heel lang kan 't meer duren of ook deze diersoort zal van de aarde verdwenen zijn. De herinnering aan deze reusapen zal dan nog alleen bestaan uit verhalen, geleerde werken, en uit overblijfselen in musea. Men schat 't aantal van deze dieren nu op ongeveer 6000 exemplaren. Een enkele keer gelukt het, een dier levend naar Europa te vervoeren. 't Zijn echter altijd jonge dieren, die zeer spoedig sterven.

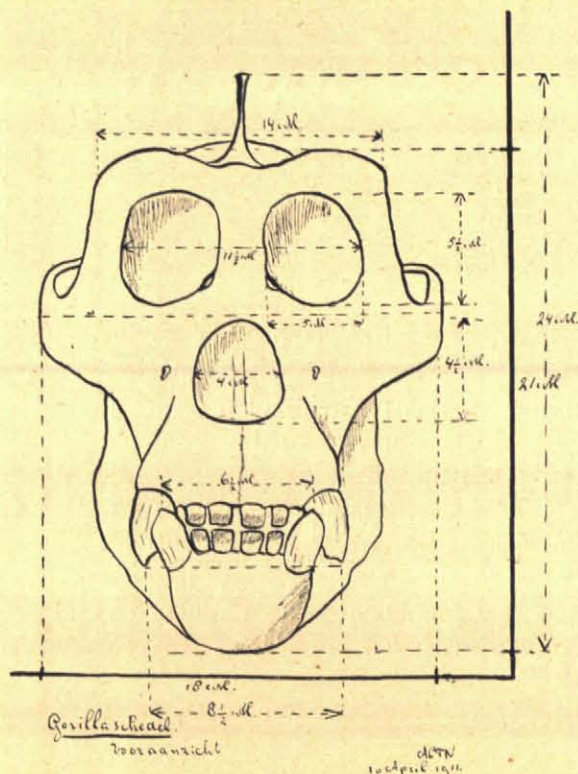
Mag ik u eens een korte beschrijving geven van een gorilla schedel, dien ik bezit?

Verleden jaar had ik 't geluk dezen zeer mooien schedel voor m'n verzameling machtig te worden. Een Afrika-reiziger had het dier geschoten in 't W. van de Kongo, een jaar of 5 geleden. Meer bijzonderheden van 't vangen en de plaats waar 't gebeurde, kon ik niet te weten komen.

De schedel is bijna geheel compleet, op 2 voortandjes na, zooals op de afbeelding fig. 1, te zien is. 't Gewicht is 1,5 K.G.,

Gorilla-schedel (vooraanzicht).

terwijl de onderkaak

alleen 450 gram weegt. Een menschen-schedel weegt $\pm$ 675 gram, dus nog al een verschil. Over de hersenkas loopt een breede kam, $4\frac{1}{2}$ c.M. breed en 16 c.M. lang. Achteraan verdeelt deze zich in tweeën, zoodat er aan weerskanten twee ruimten ontstaan, een prachtige aanhechtingsplaats voor de spieren van de onderkaak. 't Voorhoofdsbeen is zeer dik en een goed middel om de oogen te beschermen. Alles is zwaar en stevig en men kan zich voorstellen, dat 't een dier geweest moet zijn, waarmee niet te spotten viel. De gelaatshoek is klein en ook de kleine hersenkas getuigt van weinig ontwikkeling. De tandformule

$$\frac{2.1.5}{2.1.5} \text{ mensch.}$$

De hoektanden zijn echter grooter dan de andere tanden. 't Glazuur is zwaar aangetast en is donkerbruin gekleurd. De onderkaak is ook stevig gebouwd en laat duidelijk de vergroeide helften zien. Ondanks de geweldige hoektanden is er nog veel overeenkomst met onze onder-

kaak. Men kan begrijpen dat een dier met zoo'n kaakstelsel een geweerloop kan ombuigen. De schedel staat precies in evenwicht en 't achterhoofdsgat ligt onder de hersenholte. De hoogte

van den schedel bedraagt 24 c.M. de lengte van de plaats af waar de kam zich splitst tot aan de voortanden in een rechte lijn gemeten, bedraagt 33 c.M. De achterkant is geheel plat en vormt weer een mooie aanhechtingsplaats. 't Achterhoofdsgeat is groot $3\frac{1}{2}$ c.M. in doorsnede. Hiermee heb ik zoo goed als ik kon, den schedel beschreven, die wel 't glanspunt van m'n collectie uitmaakt. Een schedelkundige zou er u echter wel meer van kunnen vertellen. Maar ik begin pas.

Laren.

A. C. TUTEIN NOLTHENIUS.

Gorilla-schedel (gezien op zijde).

VAN VOGELS EN NONVLINDERS.

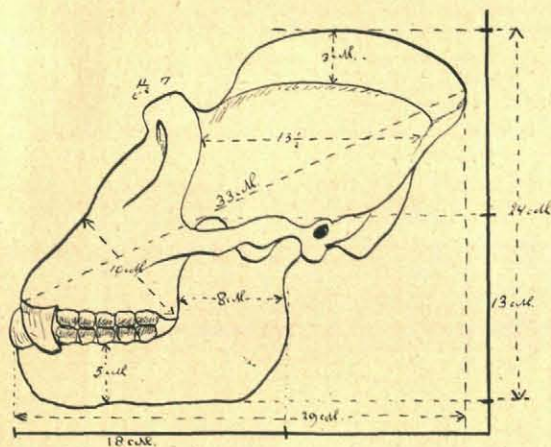
NLANGS ben ik eens wezen kijken, hoe een door den nonvlander geteisterd bosch er wel uitzag. Anderhalf uur benoorden Arnhem en Rozendaal, een klein half uur ten oosten van Terlet, in 't naaldhout van de Koolhof, de Beerenberg en de Velperberg (een uitgestrektheid van ± 400 H.A.) richtten de nonvlinders op groote schaal hun verwoestingen aan.

Uit de verte gezien al, hebben die bosschen een bruinachtige tint; dat komt omdat de dennen nog maar zóó spaarzaam van groene naalden voorzien zijn, dat het bruin van stam en dorre naalden, de overhand heeft. Van nabij zagen de bosschen er niet al te best onderhouden uit. Er was niet op tijd gedund. Dood hout was niet verwijderd; 't zat nog aan de boomen of lag overal verspreid op den grond. En nesthokjes, die in naaldhout onmisbaar zijn, om er de kuifmees en de zwarte mees, zoowat de eenige, nuttige vogels van 't onvermengde dennenwoud, en wier politiediensten gewoonweg onbetaalbaar zijn, te laten broeden, waren — natuurlijk! — afwezig. In zulke bosschen breekt het eerst de nonvlanderplaag uit.

In de Koolhof, waar ik 't eerst kwam, was niet heel veel meer te vernielen. Daar had

de plaag verleden jaar al gewoed. Ik vond daar enkel eenige vlinders, — hier en daar tegen een stam, — geen rupsen en ook geen vogels. En juist voor de laatste interesseerde ik me eigenlijk 't meest!

Maar in de Beerenbergsche bosschen waren enorm veel nonvlinders in allerlei stadiën van ontwikkeling: rupsen, poppen en vlinders. Eieren heb ik niet gezien, maar poppen des te meer. Als vruchtjes hingen de cocons aan de boomen. Bij honderden. De koekoeken die we hier overal opjoegen hadden volop voedsel. Nooit heb ik meer koekoeken bijeen gezien. D'r schuwheid hadden ze nog niet afgelegd. Vóór we ze aan 't werk konden zien, verried een kort, luchtig, vleugelgeklapper, dat ze ons eerder signaleerd hadden dan wij hen, en even later zagen we den

Gorilla-schedel, gezien op zijde.
10 April 1911

act. 11

grijzen vogel in z'n vlugge valkenvlucht, ver boven ons hoofd, door de lucht schieten. Waar de plaag het hevigst woedde, waren ook de meeste koekoeken!